

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ ВИМІР В УМОВАХ ВОЄННИХ ВИКЛИКІВ

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 26 квітня 2024 року

Одеса
«Фенікс»
2024

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)
Є 24

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 15.05.2024 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

Є 24 **Європейські орієнтири розвитку України: науково-практичний вимір в умовах воєнних викликів** : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 26 квітня 2024 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2024. – 1000 с.
ISBN 978-617-8430-05-4

У збірнику відображено наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині у сферах філософських основ, загальної теорії та історичних досліджень держави і права, актуальних проблем світових соціально-політичних процесів, соціології та психології в умовах повномасштабного військового вторгнення. Висвітлено питання загроз національній безпеці в їх конституційному вимірі у рамках міжнародного та європейського права, трудового права та права соціального забезпечення, земельного, аграрного та екологічного права, пов'язані з функціонуванням економіки та підприємництва в умовах європейського вибору України. Розглянуто проблеми інформатизації та цифровізації суспільства, захисту інформації та кібербезпеки в умовах військового вторгнення, питання методики викладання іноземних мов, теорії та практики перекладу, проблеми лінгвістики та журналістики. Відображено наукові напрацювання у сферах адміністративного права та процесу, фінансового, морського та митного права, організації та вдосконалення судоустрою, прокуратури, інших правоохоронних органів, адвокатури. Висвітлено питання кримінального права, кримінально-процесуальних аспектів кримінального провадження та кримінологічних особливостей протидії злочинності в умовах воєнного стану, криміналістики, судової експертизи, психології та медицини у забезпеченні судочинства, цивільного та сімейного права, інтелектуальної власності та патентної юстиції, цивільного судочинства, господарського права та процесу. Розглянуто актуальні питання діяльності сучасних бібліотек у закладах вищої освіти, фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розраховано на наукових і науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)»364»»20»(062.552)

Матеріали видано в авторській редакції

ISBN 978-617-8430-05-4

© НУ «Одеська юридична академія, 2024
© Автори статей, 2024

Зміст

ПРИВІТАННЯ ПРЕЗИДЕНТА НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ «ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ» АКАДЕМІКА С. В. КІВАЛОВА.....	22
---	----

СЕКЦІЯ 1. ПИТАННЯ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ, ФІНАНСОВОГО ПРАВА

<i>Ківалов Сергій Васильович</i> СПІВВІДНОШЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРАВОВИХ ЗАХОДІВ ІЗ СУМІЖНИМИ КАТЕГОРІЯМИ.....	24
<i>Тодошак Олег Володимирович</i> ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ УНІВЕРСИТЕТУ ЗА ЯКІСТЬ ОСВІТИ (НА ПРИКЛАДІ НУ «ОЮА»).....	26
<i>Біла-Тіунова Любов Романівна</i> ОКОЕМІ АСПЕКТИ ЮРИДИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ЗА АДМІНІСТРАТИВНИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ.....	29
<i>Білоус-Осін Тетяна Ігорівна</i> ПРАВОВА ПРИРОДА АДМІНІСТРАТИВНИХ СТЯГНЕНЬ.....	32
<i>Голоядова Тетяна Олексіївна</i> ПРАВОВІ АСПЕКТИ ОСКАРЖЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ПОДАТКОВИХ ПЕРЕВІРОК В УМОВАХ ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ	34
<i>Даниленко-Негара Юлія Сергіївна</i> ЩОДО ПИТАННЯ ЕТИЧНИХ СТАНДАРТІВ ПОВЕДІНКИ ПУБЛІЧНИХ СЛУЖБОВЦІВ В УМОВАХ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ	36
<i>Закаленко Олена Василівна</i> ЄВРОПЕЙСЬКІ СТАНДАРТИ ЕФЕКТИВНОГО СУДОВОГО ЗАХИСТУ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ	38
<i>Козачук Діана Анатоліївна</i> МОРАЛЬНІ ЗАОХОЧЕННЯ ЯК МЕТОД СТИМУЛЮВАННЯ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ.....	41
<i>Маслова Яна Іванівна</i> ОКРЕМІ АСПЕКТИ КОМПЕТЕНЦІЇ КОМПЕТЕНЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОГО АГЕНТСТВА З ПИТАНЬ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ	44
<i>Негара Родіон Віталійович</i> ПОСАДОВІ ОСОБИ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ ПУБЛІЧНОГО ПРАВА В АНТИКОРУПЦІЙНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ	46
<i>Неугодніков Андрій Олександрович</i> ОСОБЛИВОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДОЧИНСТВА ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ	48
<i>Осадчий Анатолій Юрійович</i> ДО ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ МІСЦЯ НОРМ, ЯКІ ВСТАНОВЛЮЮТЬ АДМІНІСТРАТИВНІ ПРОЦЕДУРИ, В СИСТЕМІ ПРАВА	50
<i>Панфілов Олег Євгенович</i> ПРАВОВІ АСПЕКТИ ОПОДАТКУВАННЯ ІТ-КОМПАНІЙ.....	52
<i>Сандул Яна Миколаївна</i> НАЧАСНІ ПИТАННЯ РЕФОРМУВАННЯ СТРУКТУРИ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ.....	55
<i>Сідор Михайло Іванович</i> БЮДЖЕТНА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ В УКРАЇНІ	56
<i>Слободянюк Марина Анатоліївна</i> ПУБЛІЧНІ ПОСЛУГИ, ЩО НАДАЮТЬСЯ ОРГАНАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ.....	59
<i>Стрельников Андрій Вікторович</i> ПРОБЛЕМИ ВІДНЕСЕННЯ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ ДО СУБ'ЄКТІВ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ	61
<i>Фролова Євгенія Ігорівна</i> ЩОДО СУТНОСТІ ЗАХОДІВ ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПРИМУСУ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ.....	63
<i>Манчул Марія-Діана Дмитрівна</i> НАУКОВІ ПОГЛЯДИ НА ПРАВОВУ ПРИРОДУ ФОНДУ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ДЛЯ ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ ...	66
<i>Назарчук Анастасія Валеріївна</i> ДО ПИТАННЯ СУТНІСНО-ПОНЯТІЙНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ.....	68
НЕОДНОРІДНІСТЬ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ СУБ'ЄКТНОСТІ ОЦІНЮВАЧІВ ТА ЕКСПЕРТІВ	70
<i>Новак Анастасія Олександрівна</i> ПРОБЛЕМИ ДОСУДОВОГО ВРЕГУЛЮВАННЯ ПУБЛІЧНО-ПРАВОВОГО СПОРУ	73
<i>Піть Ігор Юрійович</i> ПРОБЛЕМА ОКРЕСЛЕННЯ СУБ'ЄКТНОГО СКЛАДУ ВІЙСЬКОВИХ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ....	75
<i>Пономаренко Віталій Віталійович</i> НАЦІОНАЛЬНА ПОЛІЦІЯ УКРАЇНИ ЯК РОЗПОРЯДНИК БЮДЖЕТНИХ КОШТІВ	78

ПРОБЛЕМИ ДОСУДОВОГО ВРЕГУЛЮВАННЯ ПУБЛІЧНО-ПРАВОВОГО СПОРУ

Наразі судова система України досить тривалий час перебуває у кризову стані, який спричинений багатьма об'єктивними факторами: недостатність людського ресурсу (як самих суддів, так і працівників апарату суду), неналежне фінансування та технічно-матеріальне забезпечення, постійне збільшення кількості судових справ та надмірне навантаження на одного суддю. Як наслідок, відбуваються процесуальні порушення в частині, зокрема, дотримання розумних строків розгляду справи, що призводить до певного ігнорування практичної реалізації основоположних прав і свобод людини.

Окремо необхідно звернути увагу, що щороку росте, майже у геометричній прогресії, розв'язання у судовому порядку публічно-правових спорів адміністративними судами, так як виникають колізії у застосуванні нормативно-правових актів на практиці, неврегульованість питання щодо застосування висновків у зразкових і типових справах у діяльності органів публічної адміністрації. Варіантом вирішення складної політико-правової ситуації могло б стати використання механізмів досудового або позасудового врегулювання публічно-правових спорів, що є процедурою адміністративного оскарження.

Загалом, у 2002 році Конституційний Суд України, здійснюючи тлумачення частини другої статті 124 Конституції України, дійшов висновку, що «обов'язкове досудове врегулювання спорів, яке виключає прийняття позовної заяви до розгляду і здійснення за нею правосуддя, порушує право особи на судовий захист. Використання суб'єктами правовідносин досудового врегулювання спорів може бути додатковим засобом правового захисту й його використання є правом, а не обов'язком особи, яка потребує такого захисту» [1]. Таким чином, досудове врегулювання спору вважалось факультативним методом захисту порушеного права особи, який використовувався за згодою сторін (наприклад, такі положення передбачалась у цивільно-правових договорах). У свою чергу можливість досудового врегулювання публічно-правового спору виключалась законодавцем.

02 червня 2016 року відбулось внесення змін до Конституції України та конституційна норма щодо необхідності досудового врегулювання спору набула вже іншої направленості. Так, відповідно до частини четвертої статті 124 Конституції України законом може бути визначений обов'язковий досудовий порядок урегулювання спору [2]. Водночас у публічно-правовій сфері такий порядок, знову ж таки, є факультативним і обирається на розсуд суб'єкта адміністративно-процедурних правовідносин. Визначений законодавцем підхід до обов'язковості досудового врегулювання спору у публічному секторі, з одного боку, наділяє осіб (як фізичних, так і юридичних) правом обирати стратегію та тактику захисту свого порушеного права, але з іншого боку – створює надмірне навантаження на судову систему (що зазначалось раніше), а також хаотичний і непослідовний механізм самої процедури, метою якого є відновлення справедливості та власного інтересу.

Необхідно відзначити позитивний вектор діяльності держави щодо розвитку досудового врегулювання спору. Як приклад, Стратегія розвитку системи правосуддя та конституційного судочинства на 2021–2023 року, затверджена Указом Президента України від 11 червня 2021 року № 231/2021 передбачала розвиток альтернативного (позасудового) та досудового врегулювання спорів, одним з пунктів якого було запровадження у справах адміністративного судочинства досудових процедур адміністративного оскарження з розширенням можливостей застосовування досудових та позасудових процедур врегулювання спорів [3].

Для реалізації вказаної Стратегії держава ухвалила Закон України «Про адміністративну процедуру» [4], що містить Розділ VI «Адміністративне оскарження», який визначає поря-

док, суб'єктів, строки та результати процедури адміністративного оскарження. Говорити про ефективність функціонування вказаного закону і положень про адміністративне оскарження ще зарано, так як фактично його дія триває тільки п'ять місяців.

Однак до прийняття вищезазначеного Закону, процедура адміністративного оскарження у вигляді досудового або позасудового врегулювання спору була прямо передбачена двома нормативно-правовими актами: Податковим кодексом України (далі – ПКУ) та Кодексом України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП). Наразі вони є чинними і правила такого оскарження продовжують діяти. І тут вже вбачаються практичні проблеми щодо реалізації права на адміністративне оскарження.

Так, відповідно до п. 14.1.7 ПКУ оскарження рішень контролюючих органів – оскарження платником податку податкового повідомлення – рішення про визначення сум грошового зобов'язання платника податків або будь-якого рішення контролюючого органу в порядку і строки, які встановлені цим Кодексом за процедурами адміністративного оскарження, або в судовому порядку [5]. Строк подання адміністративної скарги становить 10 робочих днів та 30 календарних днів залежно від підстав прийняття та виду рішень податкового органу. Строк розгляду такої скарги становить 20 календарних днів (ст. 56.8 ПКУ). У разі отримання негативного рішення у процедурі адміністративного оскарження, особа вправі звернутись до адміністративного суду за правилами Кодексу адміністративного судочинства України [6]. І такий строк починає відраховуватись протягом місяця, що настає за днем закінчення процедури адміністративного оскарження (ст. 59.19 ПКУ). Тобто у суб'єкта оскарження наявні адекватні строки та логічна процедура досудового врегулювання спору, а у разі негативного вирішення скарги – можливість судового оскарження.

Діаметрально протилежна ситуація складається щодо процедури адміністративного оскарження за правилами КУпАП. Так, стаття 288 КУпАП, яка регулює порядок оскарження постанов по справі про адміністративне правопорушення, встановлює для особи, яка звертається із скаргою, альтернативні варіанти оскарження (адміністративний орган або у районний, районний у місті, міський чи міськрайонний суд у порядку адміністративного судочинства) [7]. Водночас стаття 289 КУпАП встановлює десятиденний строк оскарження з дня винесення постанови. Такі строкові рамки мають однакову дію як і на адміністративне оскарження, так і на звернення із позовом до суду (так як шестимісячний термін, передбачений КАСУ тут не застосовується). Як наслідок маємо ситуацію, коли особа обирає або одночасне оскарження в адміністративному і судовому порядку, або виключно в судовому порядку задля непропущення строків звернення до суду.

Враховуючи вищевикладене, доцільним було б закріплення на законодавчому рівні норми про те, що строки звернення з позовом до адміністративного суду зупиняються на час розгляду уповноваженим адміністративним органом скарги, поданим у рамках одного публічно-правового спору. Такі зміни дозволили ефективно використовувати альтернативні способи вирішення спорів.

Крім того, негативним явищем є формальний підхід адміністративного органу, який розглядає скаргу, що проявляється у «відписці» без жодного мотиву та обґрунтування свого рішення, що знижує довіру суб'єктів оскарження до альтернативних способів захисту порушеного права (у порівнянні з класичним судовим). Така формальна практика повинна бути усунена за рахунок суворого дотримання закону, закріплення вимог до рішення суб'єкта розгляду скарги та відповідальності за порушення правил.

Список використаних джерел

1. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним зверненням Товариства з обмеженою відповідальністю «Торговий Дім «Кампус Коттон клуб» щодо офіційного тлумачення положення частини другої статті 124 Конституції України : (справа про досудо-

ве врегулювання спорів) : від 09.07.2002 р. № 15-пп/2002. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v015p710-02#Text> (дата звернення 03.04.2024).

2. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 03.04.2024).

3. Стратегія розвитку системи правосуддя та конституційного судочинства на 2021–2023 роки № 231/2021 : затв. Указом Президента України 11.06.2021 р. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/2312021-39137>. (дата звернення 03.04.2024).

4. Про адміністративну процедуру : Закон України від 17.02.2022 р. № 2073ІХ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2073-20#Text> (дата звернення 03.04.2024).

5. Податковий кодекс України : Закон України від 19.05.2011 р. № 3393-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення: 02.05.2023).

6. Кодекс адміністративного судочинства України : Закон України від 06.07.2005 р. № 2747-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text> (дата звернення 03.04.2024).

7. Кодекс України про адміністративні правопорушення (статті 213–330) : Закон України від 07.12.1984 р. № 1888-ІХ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80732-10#Text> (дата звернення 03.04.2024).

Ключові слова: податкові спори, адміністративне оскарження, позасудових захист, оскарження рішень податкових органів, адміністративні процедури.

Keywords: tax disputes, administrative appeals, out-of-court defense, appeals against decisions of tax authorities, administrative procedures.

Піть Ігор Юрійович

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри адміністративного і фінансового права*

ПРОБЛЕМА ОКРЕСЛЕННЯ СУБ'ЄКТНОГО СКЛАДУ ВІЙСЬКОВИХ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ

Принципи динамізму та реалізму нормативно-правового регулювання покладають на законодавця обов'язок забезпечувати належний ступінь адаптивності правової норми, за якого остання відповідатиме реальному стану розвитку суспільних відносин, зберігаючи, при цьому, рівень абстрактності, достатній для правозастосування. Особливо важливо дотримуватись вказаної закономірності при формуванні нормативного підґрунтя адміністративних правовідносин, котре, з огляду на дію спеціально-дозвільного типу регулювання, повинно зберігати актуальність *pro futuro*, передбачаючи майбутній розвиток об'єкту врядування та нівелюючи необхідність постійного внесення змін до законодавчого масиву.

Повномасштабне вторгнення російської федерації на територію України, а також численні оборонні і безпекові заходи, впроваджені публічною владою для відсічі збройної агресії, обумовили необхідність залучення, крім військовослужбовців Збройних Сил України, підрозділів інших військових формувань, мілітаризованих і правоохоронних органів. До того ж, набула поширення практика використання у складі військових одиниць ЗСУ добровольчих і громадських формувань та іноземців. Сьогодні поряд із військовослужбовцями ЗСУ завдання із забезпечення оборони України у зоні бойових дій виконують працівники поліції особливого призначення Національної поліції України, службовці Національної гвардії України, Держприкордонслужби, Управління державної охорони, Сил територіальної оборони ЗСУ, добровольчі формування територіальних громад, так звані «іноземні батальйони» та багато інших воєнізованих утворень, які до 24 лютого 2022 року майже не залучались до здійснення заходів із відсічі збройній агресії.